

Vliv chemické zbraně na vedení jednotek v poli.

(Dokončení.)

B. Na pěchotu. Nasazená maska brání výhledu, výstřelu, vzájemnému spojení a pozorování. Střelba není mířená, je tedy neopravovaná, je střelbou do prázdna a má malý účinek. Po zamoření zákopů, úkrytů, pozorovatelů, stanovišť palebných zdrojů a velitelství, shromaždišť záloh, východišť k útoku atd. (resp. míst k tomu vhodných) bude nutno provést co nejdůkladnější asanaci, což znamená ztrátu času, únavu jednotek, resp. změnu vlastního úmyslu. Útočí-li pěchota, přistupují k hořejším obtížím další, t. j. ztráta směru, vedení boje je nesnadné a postup, hlavně v nerovném terénu s postřelovanými překážkami a v nepřátelské palbě, je velmi obtížný. V předcházejících statích bylo vysvětleno, jak se může zachovat pěší jednotka, naráží-li při svém postupu na chemickou yperitovou překážku. Hlavním činitelem bude tu jistě taktická situace, která rozhodne, bude-li se útočit, či bude-li lépe vrátit se nebo terén asanovat nebo je-li možno překážku nějakým způsobem obejít. Jisté je, že se názory v cizí literatuře (ruské, německé) uváděné dosud různí, takže není doposud možno učinit si nějaký stálý názor o překonávání chemických překážek. Bude nutno celou věc řešit případ od případu. Pěchota v útoku je vždy rozložena na velikém prostoru a nebude tedy technické provedení zamoření na široké frontě snadné. Dráždivé (slzotvorné) dýmy, vypouštěné protivníkem v obraně nebo v útoku po dlouhou dobu a v slabé koncentraci, mají donutit jednotky nepřítele k trvalému nasazení masky (i k ucpání filtru), čímž se způsobí únava, vyčerpání, poněvadž jednotlivci nebudou moci pít, jíst, kouřit ani spát a nadto budou musit ještě bojovat.

C. Na dělostřelectvo. Zničit nepřátelské baterie trhacím střelivem nebude v budoucí válce snadné. Snadnější bude již umlčet je chemickou zbraní, která zeslabí obsluhu i zmenší množství použitelného materiálu značného počtu baterií. B. ch. l. donutí obsluhu k nasazení plynové masky, čehož důsledkem bude pomalá střelba a obtížné dodávání rozkazů v baterii právě tak jako pozorování dalekohledem. Při zamoření baterie je nutno předvídat přemístění baterie do záměnného postavení. Nutno ovšem zamoření skutečně zjistit, což nebude vždy včas možné. Je přirozené, že je nutno počítat s příslušnou asanací terénu i materiálu a

lidí. Rušové doporučují pro obsluhu ochranné pláště místo ochranných oděvů. Záměnná postavení je ovšem nutno volit ve shodě s povětrnostními poměry, ačkoli požadavky taktické mohou být zcela jiné (co nejbližší, aby baterie byla co nejdříve v činnosti). Poněvadž asanace trvá dlouho, je tím baterie prakticky vyřaděna a případná podpora pěchoty, vyrazující k útoku, je znemožněna. Je jisté, že baterie budou v budoucí válce nejvíce vyhledávanými cíli plynové dělové střelby. Nutno též poznamenat, že zcela jiné poměry budou (co se přemísťování týká) u baterií hipomobilních a opět jiné u baterií motorisovaných.

Podle francouzských pramenů není smrtící účinek plynové dělové střelby na nepřátelské baterie nutný (je vlastně jenom náhodný). Je také těžce dosažitelný, poněvadž by musil nastat dříve, nežli obsluha nasadí plynové masky. Potřebného umlčení se dosáhne trvalou střelbou plynovou nebo pravidelnými (nepravidelnými) plynovými přepady. Noční znepokojovací střelby trvalými b. ch. l. mají způsobit omyly při obtížném postupu (koně se bojí) a při možnosti snadného potřísnění.

D. Na letectvo. Účinek b. ch. l. na letoun (posádku), pohybující se velikou rychlostí, je problematický. Rovněž vytvořit oblak b. ch. l. (arsinů) dostatečně rozlehlý v prostoru není snadné, i když takovému oblaku možno přiřítat určitý účinek na nepřátelského letce. Naproti tomu jsou letiště k zamoření dostatečně citlivá. Budou proto často vyhledávána nepřátelskými bombardovacími letouny i dělostřelectvem, při čemž může být použito všech b. ch. l. Při důkladně prováděné OPL. bude umlčování letišť pro nepřítele nesnadné.

E. Na jezdectvo. Jezdectvo bojuje pěšky, tedy i účinek chemické zbraně bude tu obdobný jako na pěchotu. Ovšem koně jsou na zamoření velmi citliví; nutno použít ochranných bot, plynových koňských masek, čímž se pohyb značně zpomalí.

F. Na ženižní vojsko. Jde tu hlavně o zamoření ženižního materiálu převážecího (pontony, soulodí) a mostního (mostní soupravy, výpomocný materiál), při čemž je nutno provést rozsáhlou asanaci. Opravení zničených cest a mostů, nepřítelem po ústupu zamořených, je vzhledem k předcházející asanaci, velmi zdlouhavé.

Převážení v dotyku s nepřítelem má svůj nejchoulostivější okamžik v přistávání na nepřátelském břehu, zvláště tehdy, použije-li obránce též chemické zbraně. Úkol útočníka bude pak mnohem těžší, zvláště v okamžiku vystupování z pontonů, kdy je vůči protivníkovi nejcitlivější. Tak na příklad několik letounů nepřítele může vypouštěním yperitu způsobit značné škody a zmatek u prvních útočných převážecích sledů (na užším anebo širším předmostí). Útočník se může ovšem chránit při přistání použitím umělého dýmu (vytvářeného přímo v pontonech) proti mířené palbě nepřítele, při čemž zachovává okamžik překvapení. Po přistání však může obránce vytvořit s pomocí letounů chemickou překážku a znemožní tak rychlý postup útočníka. Když útočník vybojuje užší předmostí, začínají pro něho velké obtíže chemického rázu. Pro něho je důležité, aby co nejrychleji pronikl dopředu. Každé zdržení tu rozhoduje. Obránci pak mohou chemické překážky velmi prospět, při čemž jejich účinek může být stupňován chemickými minami, střelbou a použitím letounů (chemické střelivo). Použití b. ch. l. ušetří obránci sil; může se jich použít jinde. Proto je nutné, aby přistávající jednotky byly evičeny v chemickém boji a měly co nejlepší plynové masky. Obránce naopak má

míti co nejlepší chemické bojové prostředky. Až doposud nikdo nepřistával na břehu chráněném b. ch. l., nikdo tedy doposud nezná možnou chemickou situaci, jež může vzniknout. Je však jisté, že je možné předvídati množství nejružnějších možností.

G. Na telegrafní vojsko. Běží hlavně o telefonní materiál, zamořený yperitem (vedení). Vzhledem k nutné asanaci materiálu i mužstva bude dodávání zpráv pomalé. Práce v nasazené masce je velmi obtížná a velmi pomalá, zvláště v nepřátelské palbě.

H. Na automobilní jednotky. Tu jde hlavně o dráždivé b. ch. l., které nutí osádku vozidla k nasazení masky, čímž se jízda vozidla velice zpomaluje. Zamořeným terénem, není-li zamoření provedeno na velmi širokém úseku, možno projet. Důkladná asanace jest ovšem nutná. Útočné a obrněné vozy, jež jsou beztoho již dosti slepé, stávají se velmi nepohyblivými, nasadí-li osádka masky. Pak jsou snadnými cíli protitankových zbraní. Proto je důležitým požadavkem, aby tato vozidla byla neprodyšně uzavřena.

I. Na útvary služeb. Půjde hlavně o zamoření materiálu nejruznějšího druhu a terénu. Nutná asanace bude velmi pracná a bude vyžadovat mnoho času i sil a asanačního materiálu. Zamořeno může být stejně na př. stádo jatečného dobytka jako zásoby potravin (nebudou-li opatřeny ochrannými obaly), palivové dříví, krmivo, píce i voda pitná nebo užitková. Sklady materiálu (proviantního i zbrojního) jsou všeobecně na zamoření velice citlivé a budou jistě vyhledávány nepřátelským letectvem. Proto budou co nejlépe skryty ve dne, jejich pohyby budou konány podle okolností v noci, resp. ve dne za použití umělého dýmu (aby v noci nenarazily na chemickou překážku, aniž by ji upozorovaly), a budou vybaveny dostatečnou OPL.

Co se taktiky chemického útoku týká, je to nový obor, při němž dostatečné zkušenosti doposud chybějí a nelze tudíž zde učiněné závěry označovat za konečně platné.

Po stránce operační je chemická zbraň pro každého velitele ve všech bojových situacích nejlepším prostředkem k úspoře sil i k získání času, k uchování volnosti jednání nebo k opětovnému jejímu získání. Vhodně volené prostory, zamořené při vlastním útoku, umožňují slabším útočícím jednotkám, aby zúžily svůj úsek, zmenšily šířku útočného pásma, zmenšily rozstupy a získaly tak větší průraznou sílu na vhodných místech. Prostory, zamořené vlastní stranou při provádění obrany, dovolují ponechat mezery v určitých částech obranného postavení a zesílit některá důležitá místa, k obraně zvláště způsobila. Zamořená nebo zaplynovaná místa v terénu ztěžují provádění útoků jednak tím, že vyřadí dělostřelectvo, zdržují zálohy v postupu a znemožňují někdy i přísun materiálu všech druhů, jednak tím, že při obraně v ústupovém boji nebo při ústupu ztěžují velice pronikání a pronásledování protivníkem a umožňují provedení ústupu (odpoutání od nepřítele) v dokonalém pořádku a udržení vlastní iniciativy.

Uvažme jenom, jak bude působit zamoření terénu na př. na intendantní službu. Bude musit provádět své pohyby při zásobování jednotek ve dne z obavy před tím, aby v noci nenarazila na rozsáhlou chemickou překážku (na prostor intenzivně yperitem zamořený), nebo i proto, aby některé ze zásobovacích odřadů nebyly nevědomky v noci yperitem samy zasaženy. Denní pohyby bude pak nutno zastírat použitím umělého dýmu.

Všechny zde stručně uvedené možnosti a výhody chemické zbraně nasvědčují tomu, že je nutno s ní jako s danou veličinou v budoucnu vždy a za všech okolností počítat. Je velmi nepravděpodobné, že by kterákoli z válčících stran použití b. ch. l. zavrhla, zřekla se ho, vždyť pro ně mluví i hospodářské důvody, tím spíše, že b. ch. l. jsou výrobně poměrně levné a lze je velmi snadno utajit.

Je zřejmé, že chemická zbraň klade na velitele i na jednotky vysoké požadavky a že bude nejlépe sloužit tomu veliteli, který ji sám bude co nejlépe ovládat do všech podrobností a jehož jednotka bude s chemickou zbraní co nejlépe obeznámena.

Úloha chemické zbraně v budoucí válce se nezdá, podle názorů švýcarského odborníka kpt. Volkarta, doposud ve všech armádách dostatečně jasnou. Jestliže ještě dnes má vojenský představený svůj vlastní názor o významu chemické zbraně a je-li si vědom, že musí zvláště v oboru b. ch. l. často hledat vysvětlení, doplněné do určité míry válečnou fantasií, která přibližně odpovídá skutečným válečným poměrům, jest nanejvýš, že tento poněkud tajemný (poněvadž neznámý) obor nemůže být přecházen jen poznámkami více méně neurčitými. Je tu nutná odpovědnost, dnes nemá být prováděno ani v námětech žádné taktické cvičení, kde by se nepoužívalo chemické zbraně (alespoň u protivníka), neboť každý z vojáků, který podstatě chemické války dobře nerozumí, ohrožuje do jisté míry též bezpečnost státu.

IX. Obranná taktika jednotek proti chemickým útokům.

Je nutné provést některá ochranná opatření, jimiž se chemické útoky nepříteli co možná alespoň zeslabí, nelze-li jim úplně zabránit.

1) **Aktivní opatření** se mají provést již za přibližování jednotky (na př. zjednaní převahy vlastního letectva nad letectvem nepřítele, zřízení pohyblivé OPL., jež postupuje po skocích anebo kývavým způsobem) nebo i za boje. Důležité je umlčování nepřátelského dělostřelectva vlastní dělovou plynovou střelbou, neboť ono brzdí postup vlastní péchoty při útoku. Toto umlčování patří k hlavním složkám aktivní obrany, jejíž další složkou je na př. ničivá střelba vlastního dělostřelectva na shromáždění a stanoviště (sklady) chemických jednotek nepřítele s připravenými b. ch. l. (když byly včas rozpoznány jeho přípravy k provedení chemického útoku), na jeho baterie a minometná stanoviště atd.

2) **Pasivní opatření** záleží ve větším rozčlenění jednotek do šířky i do hloubky. U dělostřelectva nutno předpokládat použití, resp. již přímo použití záměnných palebných postavení, aby se použití b. ch. l. nepřítelem rozdělilo, při čemž při volbě palebných postavení je velmi důležité, aby záměnná postavení byla snadno dosažitelná, aby střelba mohla být co nejdříve znovu zahájena, t. j. mají být poměrně blízko, mají být umístěna proti větru a na výšině atd., i když je pravděpodobné, že se baterie nikdy nevyhne nepřátelské plynové střelbě úplně (zamoření). Taktické požadavky (na př. umístění na svahu, v údolí, v krytu atd.) mají být v souladu s požadavky chemické ochrany, což nebude vždy snadné. Nutno pamatovat na asanaci lidí i materiálu. Velmi důležité je také, aby jednotky byly co nejdéle boje schopné, i když jsou již dosti obtěžovány nasazenou plynovou maskou. Je nutno šetřit jich co nejvíce, na příklad tím, že je nenecháme pochodovat po neužitečných cestách zbytečně, že dovolíme v létě rozepnout si podle libosti oděv nebo prádlo,

aby se zbytečně pod oděvem nezadržovalo tělesné teplo, a p. V zamořeném terénu to ovšem provést nelze. Jest jisté, že delší činnost v nasazené masce (obsluha děla při střelbě, ženijní úkony atd.) předčasně vyčerpává, duševně i tělesně, čemuž je třeba všemi prostředky zabránit. Nutno proto obsluhu děla, pracovní skupiny, častěji střídati nebo je zesílit, zmenšit rychlost střelby (jedno dělo v baterii nebo minomet střídavě nestřílí a obsluha odpočívá). Při volbě palebných a hotovostních postavení, SV., tábořišť atd. je nutno přihlížet vždy k možnosti použití chemické zbraně nepřítelem a zabránit mu, aby nevyužil překvapení náhlým provedením chemického útoku.

Ochrana jednotek proti překvapení chemickým útokem nepřítele.

Okamžik překvapení má ve válce vždycky tu nejdůležitější úlohu. Čím vtípněji ho protivník využije, tím větší úspěch může očekávat. Čím větší je pak překvapení (t. j. čím méně je času k provedení ochranných opatření), tím větší účinek bude mít chemický útok. To platí zásadně pro každou zbraň.

Jednotka může jednak účelným chováním a plynovou kázní i vhodným použitím ochranných prostředků záměry nepřítele překazit. Při tom je nutno učinit tato opatření:

1) Stálé pozorování nepřítele, t. j. provádění průzkumu leteckého i pozemního, aby bylo možno z různých známek činnosti nepřítele zjistit, kterých b. ch. l. používá, resp. kterých může použít.

2) Stálé pozorování povětrnostních poměrů (hlavně směru větru) při bojové situaci umožní usuzovat na chemickou činnost nepřítele (plynové přepady, použití minometů atd.).

3) Hotovostní opatření proti chemickým útokům nepřítele nutno učinit jednak tehdy, objeví-li se nepřátelský letoun, jednak tehdy, je-li jednotka v dosahu nepřátelského dělostřelectva, a konečně při vkročení do terénu, který byl dříve obsazen nepřítelem. Tato opatření mají za účel, aby byly při plynovém poplachu všechny ochranné prostředky uvedeny v nejkratší době v činnost. Nejhorší následky se přičítají útokům aerochemickým, prováděným rozstřikáváním b. ch. l. trvalých. Ve vybudovaném postavení je nutné připravit úkryty, SV., telefonní ústředny a zdravotnické ošetřovny atd., které by nepropouštěly plyn. V každé bojové přestávce nutno pečovat o to, aby plynové masky byly opět v upotřebitelném stavu (plynový protiútok nepřítele), aby výměna a přísun ochranných prostředků byl zajištěn atd.

4) Plynová pátrací služba bude jednou z nejdůležitějších opatření proti b. ch. l. v budoucí válce. Jednotka se musí nějakým způsobem co nejdříve dovědět o použití a o druhu b. ch. l. nepřítele. Proto se plynová patrači pohybuji vpředu (v předvoji, s patrači roty atd.). Při odpočinku i při táboření se vysílají plynové hlídky a stráže, které při zjištění b. ch. l. ve vlastním bojovém postavení vyhlašují plynový poplach. Dnes musí být se zjišťováním b. ch. l. obeznámen každý voják, ale svůj nález hlásí plynové hlídce, neboť je nutné se vyvarovat opakovaných klamných poplachů, které mohou být následovány skutečným plynovým útokem, při čemž jednotka může být velmi těžce postižena. Znamení k poplachu vydává tedy osoba odpovědná (velitel). Nutno též dodat, že i umělý dým může být učiněn kdykoliv jedovatým, a proto je nutno vyhlásit plynový poplach, i kdykoli se objeví umělý dým (nejedovatost nutno pak blíže určit).

Průzkum terénu po stránce použití chemické zbraně nepřítelem.

Místa, která slouží k ochraně jednotek proti nepřátelskému pozorování i proti účinkům jeho zbraní, bývají nejvíce napadána zbraněmi pěchoty i dělostřelectvem nepřítele. A právě v těch místech se b. ch. l. nejdéle drží. Proti jejich účinku nechrání zákopy, terénní zářezy, údolí atd., naopak ony mohou být doslovnou léčkou, neboť povětrnostní vlivy působí v nich na b. ch. l. co nejméně, hlavně na trvalé b. ch. l., jež se budou odpařovat velmi pomalu.

Rovněž porost terénu zmiňuje znatelně vliv větru na b. ch. l., jež, na př. v lese (trvalé), budou při zemi působit velmi dlouho proti terénu otevřenému, kde se udrží jen několik hodin. Při zamoření porostu se styk člověka s kapkami b. ch. l. velmi usnadní (prodíráním se křovím a p.). Je zřejmé, že k dosažení největších účinků b. ch. l. nepostačí pouhé zamoření země.

O možnostech skrytu a krytu v terénu, v němž je možné obávat se použití b. ch. l. nepřítelem, nutno se přesvědčit studiem, průzkumem terénu. Jistě bude možné vyhnout se nebezpečným místům (hlouběji položeným, zářezům atd.) a meškat na hořejším okraji těchto míst. Bude nutno vždy uvážit, za předpokladu, že nepřítel použije b. ch. l., i když taktická situace dovolí jednotkám, aby se kryly i skryly co nejlépe, že nastane velká spotřeba sil (nošením masek) a že je nutné počítat s velikými časovými ztrátami, jež mohou vzniknout náhlým zamořením terénu.

Rovina bez možnosti krytu a skrytu je výhodnější vzhledem k plynovému nebezpečí, jež může hrozit jednotce (záleží tu mnoho na okamžité taktické situaci a na převaze ve vzduchu). Vždy je však nutno vyhnout se všem podezřelým prostorům (lesíkům, obcím atd.) a obejít je vždy, jestliže to taktická situace dovolí.

LITERATURA

Fries-West: Chemical Warfare, 1921.

Fischmann Dr.: Gazovaja Vojna, 1924.

Hanzlian Dr.: Der chemische Krieg, 1937.

Meyer Dr.: Der Gaskampf und die chemischen Kampfstoffe, 1926.

Die Grundlagen des Luftschutzes, 1934.

Odborné časopisy: Vojna i revolucija, 1933—1936.

Chimija i oborona, 1936.

Schweizerische Monatsschrift für Offiziere aller Waffen (kpt. Volkart: „Gas-taktische Fragen“), 1936.

Militär-Wochenblatt, 1934—1936.

Wehr und Waffen, 1936.

Gasschutz und Luftschutz, 1935, 1936.

